BOFIT-blogi

Vastavuoroisuuden puute hiertää ulkomaita Kiinan avautumiskehityksessä

Kiinan talous | 09.01.2019 | Riikka Nuutilainen

KIRJOITTAJA

Riikka Nuutilainen
Vanhempi ekonomisti

Avautumisen ja uudistusten kiihdyttämän kasvun myötä Kiina on noussut hätkähdyttävän nopeasti maailman toiseksi suurimmaksi taloudeksi.

Kiina juhli joulukuussa maan reformi- ja avautumiskehityksen 40-vuotispäivää. Avautumisen ja uudistusten kiihdyttämän kasvun myötä Kiina on noussut hätkähdyttävän nopeasti maailman toiseksi suurimmaksi taloudeksi, ja kiinalaisten tulotaso on Maailmanpankin luokittelussa ylempää keskitasoa. Kiinan kulutustuotemarkkinat ovat jo maailman suurimmat ja kasvattavat edelleen merkitystään tulojen nopean kasvun myötä. Monissa hyödykkeissä, kuten autoissa, Kiinan markkina on jo huomattavasti Yhdysvaltoja suurempi.

Talouskasvu- ja kehitys ovat perustuneet tuottavuutta lisäävien reformien toteuttamiseen, mikä on tarkoittanut valtion kontrollin höllentämistä ja markkinaehtoisuuteen siirtymistä monilla talouden lohkoilla. Tämänhetkinen kehitys on kuitenkin monelta osin vastakkaissuuntainen. Reformi-into näyttää laantuneen yhä hankalampien talousuudistusten edessä. Samalla kasvun hidastuminen ja lisääntynyt epävarmuus ajaa Kiinaa ohjaamaan talouttaan tiukemmin keskusjohtoisin ottein.

Viime vuosina uudistuksia on tehty näkyvimmin rahoitusmarkkinoilla, joskin pienin askelin ja tiukasti keskusjohdon kontrollissa. Ulkomaista sijoitusvarallisuutta toivotaan Kiinan pörsseihin ja joukkovelkakirjamarkkinoille niitä kansainvälistämään ja kehittämään. Toisaalta ulkomaisia yrityksiä ei monellekaan toimialalle toivoteta tervetulleiksi. Samoin on kotimaisille toimijoille tarjottujen reformien kanssa. Kiinalaisyritysten toivotaan hankkivan kysyntää tuotteilleen sekä uutta teknologiaa ja markkinaosuuksia ulkomaisten sijoitusten kautta, mutta rahoitusmarkkinasijoitusten osalta kiinalaisten toivotaan pitävän varansa kotimaassa, jossa ne

voidaan kanavoida edulliseksi rahoitukseksi erityisesti valtionyrityksille.

Kiinasta virtaa ulkomaille nykyään enemmän suoria sijoituksia kuin mitä tulee maahan (Kuvio 1). Kiinan tekemien sijoitusten osuus oli 9 % kaikista maailmalla tehdyistä suorista sijoituksista vuonna 2017, yhä kaukana Yhdysvaltojen 24 ja EU:n 30 prosentin osuuksista. Suorien sijoitusten nopean kasvun voidaan nähdä jatkuvan, sillä Kiinan ulkomaisten suorien sijoitusten kanta on yhä pieni talouden kokoon suhteutettuna. Se oli 13 % BKT:stä vuonna 2017, kun se oli kehittyvissä talouksissa keskimäärin 33 %.

Kuvio 1.

Lakisääteisten rajoitusten tiukkuus ulkomaisille suorille sijoituksille (22 toimialan keskiarvo) v. 2017

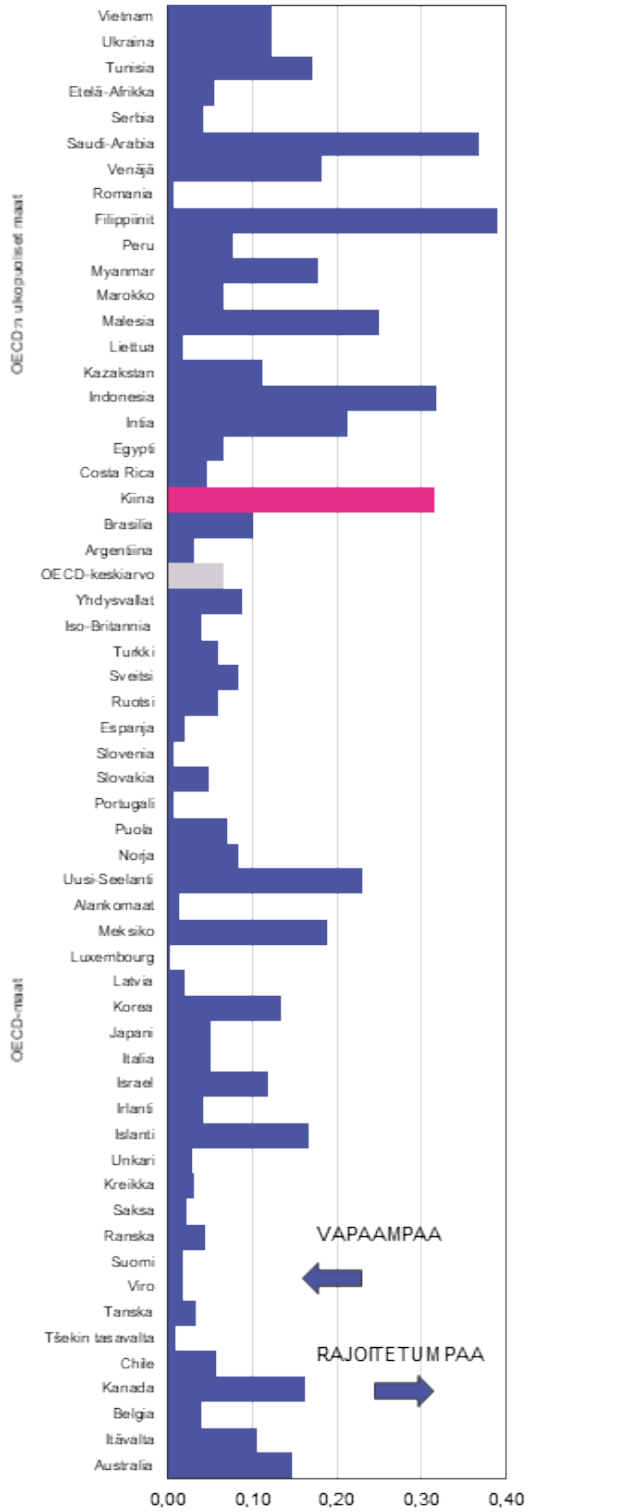

9.1.2019
eurojatalous.fi

Lähde: OECD FDI Regulatory Restrictiveness Index.

Samalla kun Kiina kasvattaa ulkomaisia sijoituksiaan, se rajoittaa monien kehittyvien talouksien tapaan ulkomaisten yritysten pääsyä kotimarkkinoilleen. MERICS-tutkimuslaitoksen ja Rhodium Groupin selvitys[1] arvioi, että kiinalaisyritysten suurista (yli 1 mrd. dollarin) yritysostoista EU-maissa vuosina 2000–2017 vain neljännes olisi ollut sallittuja tai todennäköisiä toisin päin. Samaan aikaan Kiinassa jo toimivat ulkomaiset yritykset kertovat toimintaympäristön heikentyneen ja politiikan suosivan enenevässä määrin kotimaisia, erityisesti valtio-omisteisia, yrityksiä.

Kiinan lainsäädäntö ulkomaisia sijoituksia kohtaan on huomattavan tiukka (Kuvio 2). OECD:n ulkomaisten sijoitusten rajoituksia kuvaava indeksi on saatavilla 69 maalle, joista Kiinan suorien sijoitusten politiikka oli vuonna 2017 neljänneksi tiukin Filippiinien, Saudi-Arabian ja Indonesian jälkeen.[2] Liennytystoimena kauppasotaneuvotteluissa Kiina on luvannut avata joitain toimialojaan (mm. rahoitus sekä autoteollisuus) laajemmin ulkomaisille yrityksille. Sääntelyuudistusten todellinen merkitys punnitaan lopulta siinä, miten ne pannaan käytäntöön. Kuvaavana esimerkkinä on ulkomaisten luottokorttiyhtiöiden itsenäisen toiminnan salliminen, jonka Kiina ilmoitti jo vuonna 2014. Ohjeet luvan hakemiseksi julkaistiin kuitenkin vasta toissa vuonna Yhdysvaltojen tiukennettua kauppasotauhkailujaan. Viime vuonna American Expressin uutisoitiin vihdoin saaneen luvan toimia Kiinassa. Lupa myönnettiin yhteistyöyritykselle kiinalaisen osapuolen kanssa.

Kuvio 2.

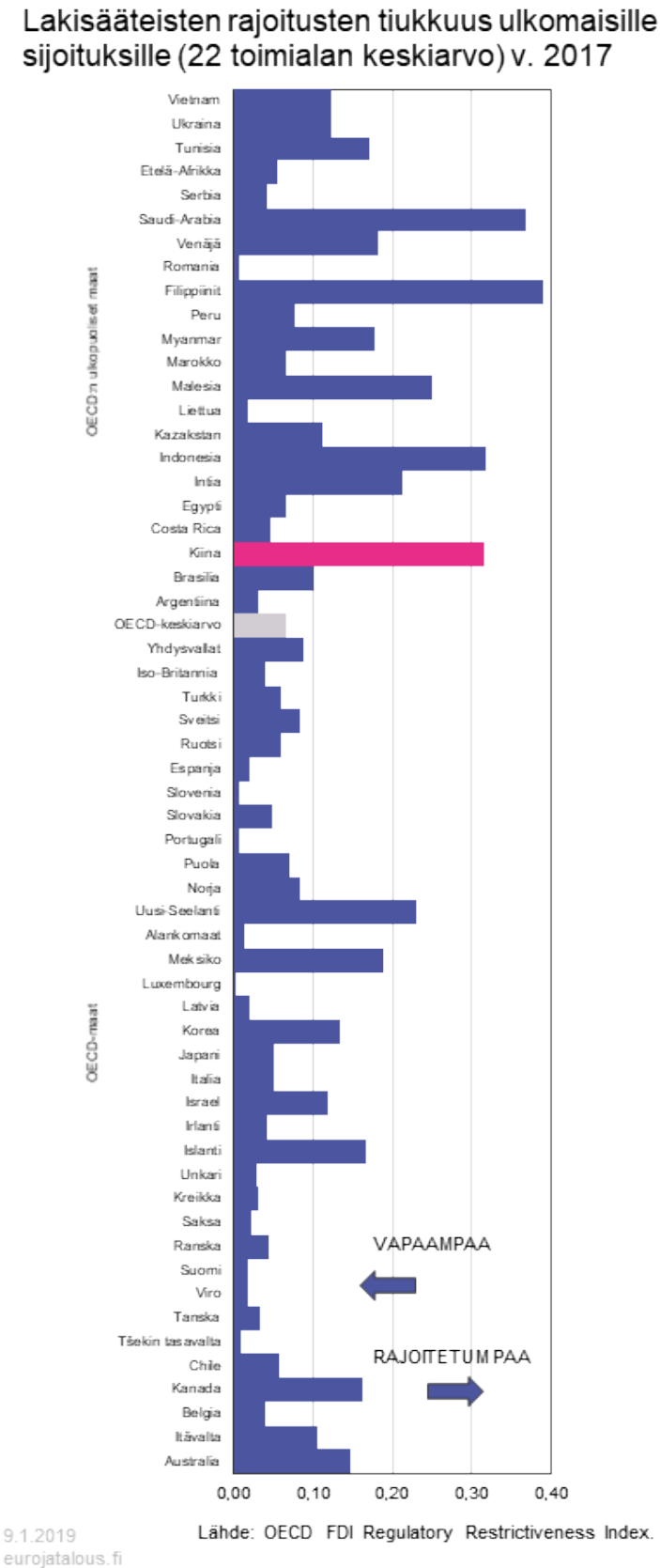
Lakisääteisten rajoitusten tiukkuus ulkomaisille suorille sijoituksille (22 toimialan keskiarvo) v. 2017
OECD:n ulkopuoliset maat
OECD-maat
Vietnam
Ukraina
Tunisia
Etelä-Afrikka
Serbia
Saudi-Arabia
Venäjä
Romania
Filippiinit
Peru
Myanmar
Marokko
Malesia
Liettua
Kazakstan
Indonesia
Intia
Egypti
Costa Rica
Kiina
Brasilia
Argentiina
OECD-keskiarvo
Yhdysvallat
Iso-Britannia
Turkki
Sveitsi
Ruotsi
Espanja
Slovenia
Slovakia
Portugali
Puola
Norja
Uusi-Seelanti
Alankomaat
Meksiko
Luxembourg
Latvia
Korea
Japani
Italia
Israel
Irlanti
Islanti
Unkari
Kreikka
Saksa
Ranska
Suomi
Viro
Tanska
Tšekin tasavalta
Chile
Kanada
Belgia
Itävalta
Australia
VAPAAMPAA
RAJOITETUMPAA
0,00
0,10
0,20
0,30
0,40
9.1.2019
eurojatalous.fi
Lähde: OECD FDI Regulatory Restrictiveness Index.

Talouden kokonsa, teknologisen kehittyneisyytensä ja globaalien ambitioidensa myötä Kiinaa on enää vaikea kohdella pelkästään kehittyvänä taloutena. Markkinoiden avaamiseen, ulkomaisten yritysten kohteluun ja maan teollisuuspolitiikkaan vaaditaan samaa markkinaperusteisuutta kuin kehittyneissäkin talouksissa. Kiinan kilpailua vääristävät epäreilut tuet sen omille yrityksille, puutteet tekijänoikeuksien suojassa, tietoturvakäytännöt ja valtion suora sekä epäsuora rooli sijoitusten ohjailussa ovat keskeisiä teemoja käynnissä olevissa kauppaneuvotteluissa Yhdysvaltojen kanssa. Ne ovat taustalla myös esimerkiksi EU:n, Yhdysvaltojen ja Australian tiukentuneessa ulkomaisten sijoituksen valvonnassa. Kiinalaisyritysten kasvaneen osuuden myötä maan kilpailua vääristävät toimet ovat monilla toimialoilla tulleet osaksi globaaleja markkinoita. Samalla Kiinan kasvaville kotimarkkinoille ei ulkomaisilla yrityksillä ole tarjolla samanlaista pääsyä tai tasapuolista toimintaympäristöä.

Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitoksen 17.12. järjestetyssä Kiina-tietoiskussa käsiteltiin mm. Kiinan suorien sijoitusten kehitystä ja talouden tilaa.

Asiasanat

BOFIT, Kiina, talous, tuottavuus, uudistukset